

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEL'U NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :	Zodpovedný redaktor :	Redakcia a vydavateľstvo :
Na celý rok --- 4 koruny --- hal.	EDVARD SÁNDORFI.	Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
Na pol roka --- 2 " --- "	Majiteľ a vydavateľ :	sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novín,
Na štvrt' roka --- 1 " 20 "	JAN MOLNÁR	ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
<i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>		malého riadku ie 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Liberálni kňazi

Či aj takéto sú na svete?
Žiaľ Bohu, áno!

Či ste nepočuli o Komlóšovi, na jehož duši leží chýrečná stupavská voľba? O Rosivalovi, ktorému varinská voľba priniesla slávu? O Hokovi, ktorý dlhý čas bol Apponyiho privržencom, neskorej ale to si pomyslel, že aj jemu podarí sa z masného hrnca neaký košťal ukoristiť, hybaj, zostal liberálom? Aj obrázkové novinky robia z neho posmech, lebo ho sťa opicu malujú. Či nečítate, že tu a tu, ten a ten katolícky kňaz za liberálneho ablegáta vystúpil, druhý zase prítomní boli pri oldomásoch, kde liberála, žida, alebo kalvína kandidovali za ablegáta? Dozajista máte povedomie o týchto víťuzoch, však židovské a zednárske noviny s veľkou radosťou dajú zvesť o tomto a slávu prespevujú takýmto bludárom.

No, a či je to slušná vec. aby katolícky kňaz v liberálnom tábore, medzi židmi, kalvínmi, farahúnami a zakúpenou čriedou hlasoval? Či sa to srovnáva s jeho stavom, s kresťanskými zásadami a so záujmami cirkve?

Dozaista nie! Ved' my verejne, či slovom, či v novinách ukrutný boj vedeme s liberálmi. Vyhlásime ich za neznajbohov, (aj sú) za prenasledovateľov kresťanstva (však sú aj) za zkázu mravov, náboženstva, spoločenského a krajinského života. My im hľadáme prostriedky, ako by sme sa ich striasť, ako by sme ich zahanbiť a znivočiť mohli; jedným slovom, považujeme ich za najväčších nepriateľov cirkve a vlasti; a vzdor tomu, medzi nimi nachádzame vlastných kňazov, ktorí by nám za príklad šlachetných, a vôbec takých skutkov mali byť, ktoré človeka jak vlastenca tak

úda cirkve Kristovej ozdobujú. A tu ho máš, Judáš! sú, ktorí svojho božského Majstra zapredali. Tak je to! Ako medzi čistým žitom najdeme kúkol, tak aj medzi kňazmi najdeme bludárov a zradcov, ktorých vysokomyseľnosť, alebo slabosť, alebo nespokojný duch, a či nenasítenosť a túžba za hodnosťami tak ďaleko dovedú, že znevážia svoj stav, a oproti cirkvi, a oproti presvedčeniu veriacich svojich sa postaví.

Jestli odsúdime svetského kresťana, ktorý liberálom je, tým prísnejšie súdime nad poblúdeným kňazom. Pardónu nieť preňho! Keď my to hovoríme a to hlásame pred svetom, že cirkev našu prenasledujú, že zo všetkých strán urážky, zneváženie a potupu dostáva, tak kňaz má byť prvý, ktorý k obrane cirkve a chudoby na nohy sa postaví. Opravdivý kňaz, ktorý váži si svoj stav, ktorý nado všetko pred očima drží spásu stáda svojho ani nezamešká túto svätú povinnosť svoju. Koná ju statočne a s prospechom. Chvála Bohu, dosť vo veľkom počte máme takýchto šlachetných kňazov. Sláva im! Nech je požehnanie božské na ich práci!

Ja nežiadam od kňaza aby si za klobúk kortešské pero dal, v ruke fľašu s pálením držal a chodil z domu do domu nahovárať — alebo odhovárať voličov, na koho majú votizovať. Bože zachovaj! Jeho stav nech je čistý od škvrny, aby besní liberáli ani len cigániť nemohli o ňom, že stav svoj, alebo sviatosti zneuctil. On ako učený človek, ako služobník Otca nebeského dozajista vie, ako má stádo svoje v dobrom udržať a k dobrému viesť, čnosť a dôveru veriacich vybudnúť. Ale keď my to hlásame, že ľudová strana v prospech cirkve a za dobrobyt chudoby účinkuje: žiadame, aby v prvom rade kňaz bol naj-

M. N. MUZEUM KONYVTARA
Hírlap-Könyvtár
Növedéknapió
190 / év / X. sz.

väčším ľudákom a všemožne robil, aby farníci jeho telom a dušou tejto strane oddaní boli. Že sú takíto neohrození, ctihodní, odvážliví a vznešení kňazi, dobre vieme. Úcta im!

Čo ale máme myslieť o liberálnych kňazoch?

To najhoršie! Týchto mali by vytvoríť z cirkvi. Nemali by im dovoliť, aby služby božské konali, lebo so zlým príkladom len na škodu sú.

Však Farahúni verejne hlásajú, že niet Boha, není zapotreby viery, niet sviatostí, že omša, spoveď, krst, processie, púte a podobné — nám sväté cirkevné obrady sú len vymyslené komédie. Že bez tých človek vyžije na tomto svete, a o druhý — ten večný život nemusí mať starosť, lebo toho niet. Liberalismus oproti viere našej brojí, aby ju zničil. Liberalismus uviedol do života civilný sobáš, ktorý cirkev naša neuznáva za stav manželský. Uviedol civilné matriky, na ktoré žiadnej potreby nebolo, a skrze ktoré ohromné farchy uvalil na chudobných občanov. Násilil zákony na občanov, dľa ktorých není povinný človek pokrstiť sa dať, vieru hoc kedy môže zmeniť, ba má dovoleno bez náboženstva žiť. Kto by bol taký hlupák, ktorý by neuznal, že tieto ukrutné zákony nie sú na zničenie cirkve katolíckej namierené? Veď katolícka cirkev má tie najprísnejšie zákony, ktoré mravy, nábožný život a váženie vrchností udržujú. Lenže liberalismus netrpí tieto, ale ich za darobnicu, za bobonu považuje. A preto bojuje oproti nim, aby svoje bezbožné farahúnske zásady do života uviedol a všetkú vládu do svojich pazúrov dostal. Že jak ďaleko to dovedli v cudzých krajinách, kde liberáli panujú, svedčí o tom Taliansko, alebo Francúzsko, bárs obyvatelia oboch štátov katolíci sú. Katolícke kostoly a kláštory rúcaju, kňazov a mnišky napádaju, potupujú, kameňujú, vyhánaju, jejich majetok zhabú. Kňaza, ktorý by sa opovážil v kostolnom rúchu na ulici ukázať, zatvorí do žalára jak zločinca. Processie len tak smejú zadržáť, jestli vrchnosť dovolí; ináč rožoženú ich a pokutujú. V školách náboženstvo nesmie sa vyučovať, ba ani len kríž, alebo svätý obraz netrpia tam. Toto je ovocie liberálneho panovania. Že aj u nás sa budú tieto strašné veci už o krátky čas stávať — jak len neprevládžeme liberálov — to už predvidíme a denne skusujeme. Nevera a nemravnosť deň po deň sa šíri. Prečo? Pre veľkú slobodu. Liberalismus netrpí, aby blúznivá myseľ a vôľa

človeka sputaná bola. Na miesto toho hovorí: človeče rob čo chceš, ži ako chceš, len bud maďarom a plať porcie. Cirkevné zákony nemusíš zadržáť. Takto liberalismus.

Síce, o tomto nemusím vám obsérne písať. Hľadte rodinný, školský, spoločenský a obecný život a budete mať toho dost, až zaplačete.

Teda, keď liberalismus takýmto nebezpečím hrozí cirkvi a krajine, všetci tí, ktorí ho napomáhajú hodní sú kľatby a trestu. V prvom rade kňazi, ktorí zradcovia zostali. Liberálni kňazi nepriatelí sú cirkvi. Preto napomínam vás milí krajaní, že ak by daktorý z týchto farizeov za ablegáta vystúpil, Bože chráň! aby ste naňho votizovali a jeho s dôverou poctili. V tom páde jeho vina, ktorú nikto nezmyje, aj na vašu dušu prejde. Keď volakto čestné kňazské rúcho nosí, ktoré ho povýši, nech je predovšetkým dobrým kresťanom. Liberálni kňaz není kresťan, lebo liberalismus je nepriateľom kresťanským zásadam a kresťanským ústavom. *Kňaz má miesto len na ľudovej, tojest: kresťanskej strane.* Veď keby kňazstvo nebolo za tak dlhý čas služby konalo vládnej strane, ale od počiatku oproti nej sa postavilo, tak ľudová strana nie od šiestich rokov by jestvovala, ale od 1867. roku. Hneď vtedy ju mali založiť, alebo aspoň keď v Nemeckej ríši povstala katolícka strana. Dnes mali by sme na sneme tak mocnú stranu, že by sa nikto nemusel ponosovať, že je utlačený a že krivdy mu robia. Mohli sme mať autonomiu t. j. sami sme si mohli riadiť cirkevné záležitosti, sami sme mohli vládnuť katolíckymi fundáciami, z ktorých židi a kalvíni viac dostávajú než my. Jedným slovom v inakšom postavení by sme boli v jakom sa nechádzame. Ver' kalvínom zasvietilo, zakiaľ Tisza (tiež kalvín) bol minister-präsidentom. Tie najvyššie úrady a peňazité podpory dostali. Aj Bánffy mal o nich starosť. Za ten čas katolíci spali. Trpezlivo znášali krivdy a posmech, ba sťa poslušní otroci, vládu napomáhali. Včul keď sa nám oči otvorily a vidíme našu potupu, silou-mocou usilujeme sa — žiaľ Bohu nie všetci, len tí statoční — volakosi vyškriabať sa z nerestí, aby sme časom zaujať mohli to miesto (prvó), ktoré sme volakedy zastupovali. Preto povstala ľudová strana. Ale aj v tejto statočnej a kresťanskej práci, v ktorej každý verný a poriadný kresťan hrdinský podiel by mal brať, hatia nás liberálni kňazi.

Nepreklinam ich, len vzdýchnem: Bože daj im vnuknutia, aby vinu svoju uznali, aby z bludu, do ktorého dobrovolne upadli, čím skôr vyslobodili sa, aby pripojac sa k nám, za vývin cirkve svätej a za dobrobyt vlasti s nami bojovali. Nech je tak!

Prievidzský ľudák.

POLITICKÉ CHÝRY.

Volebné pohyby.

V *nitrianskej stolici* budú mať liberáli veľmi tuhé boje s ľudovou stranou. V *skalickom* okrese vystúpi s našim programom dr. Ján Csernoch, praľat a kanonik ostrihomský. Liberálne noviny vyznávajú samy, že ľud je v skalickom okrese «pomocou potravných spolkov a čítacích kruhov na tolko prebudený,» že proti ľudovej strane nedá sa tu zhola nič robiť. V *Hlohovci* bude tiež tuhá borba medzi kresťanmi ľudákmi a židmi liberálmi. Liberáli proti veľmi silnej strane ľudovej postavia tu dvoch kandidátov; jedného staroliberála a druhého agraristu. Tito budú si museť navzájom pomáhať proti ľudákovi. V *Nitre* proti Janiesovi liberálovi vystúpi Ján Emödy tiež liberál. Emödy bude mať veľmi silnú stranu, teda je výhľad na veľmi ostrý boj. Vo *veľkotopolčianskom* okrese už kortešuje staroliberál Súľovský. S ním spolukortešuje a ho sprevádza pán Ivan Holladý, farár nie židovský lež katolícky z Urmina. Opýtajte sa ho ľudáci bez všetkej obavy, že kde-že podel ten pastierský list uhorských biskupov, v ktorom cibulo-liberálny sobáš za súložníctvo vyhlasujú?

V *Šáriši* sišli sa ku ablegátovi Berzeviczkému liberálovi, medzi inými aj rimsko- a grécko-katolícki kňazi okoliti. Pekná historia. Kňazi maďarskí, kresťanstvo farahúnsko-pohanské, ľud ožobráčený. Ti páni sú ešte nie spokojní, že opustené ovečky utekajú od nich za more. No nebojte sa, poutekajú vám všetky.

V *Trenčine* chce vystúpiť proti liberálnemu Rakovszkému (nie nášmu) tiež s liberálnym programom mešťanosta Učnay. V *bánovskom* okrese vystúpi ľudák Jozef Mihalik, opát-farár bánovský. Okres tento je tak silný, že proti Mihalikovi musí vystúpiť sám podžupan trenčianský Justín Baross.

Maďarisácia v peštianskej stolici.

V administratívnom výbore peštianskej stolice dňa 8. t. m. referoval kr. šköldozorca, že «cudzorečové» obce v okolí Pešťbudína protivia sa všetkým pokusom maďarisácie. Nemecké, srbské a slovenské obce nechcú mať za žiadnu cenu «óvody». Slovenská obec Čemer to direktne odoprela. Administratívny výbor naložil obci do istého

času óvodu sriadíť, a že proti renitencii tých obcí musí zakročíť štát.

V záujme amerických Maďarov.

V šarišskej stolici v poslednom čase z Ameriky vrátivší sa vysťahovalci rozširovali brošúry, v ktorých sa hlásajú panslavistické ideí a vyzýva obecnstvo k prestúpeniu na pravoslávnu vieru. Brošúry svedčia, že vyšly z lona pravoslávnej cirkve v Amerike. Jako teraz z Bardijova sdeľujú, dľa zpráv pochodiacich z bezprostredného kruhu kráľovho, jeho veličenstvo sa veľmi zaujíma o osud do Ameriky vysťahovavších sa Uhrov a cieľom zamedzenia panslavistického poburovania nariadil založenie maďarského grécko-katolíckeho vikariátu v Amerike. Za vikára vyhladnutý je Eugen Nepak, professor teologie v Prešove. Krem toho je pravdepodobné, že cieľom preváženia akcie ruských podporujúcich spolkov založené budú maďarské podporujúce spolky.

Vojna v južnej Afrike.

Predseda transválskej republiky Pavel Krüger tieto dni mal rozhovor s jedným spolupracovníkom parížskeho Figara, ktorému medzi iným povedal, že sa Búri dotiaľ nepustia do žiadneho vyjednávaní o pokoj, pokým im Angličania nezabezpečia úplnú neodvislosť; preto on, Krüger, dotiaľ neučiní ani kroka v záujme pokoja. Anglické časopisy, ako z Londýna oznamujú, teraz mnoho píšu o osvedčení Krügerovom a prichodia k tej konklúzii, že potom, čo povedal Krüger, nenie hodno ani pomýšľať na pokoj. «Daily Mail» píše, že Búri žiadajú také niečo, čo im Anglia dať nemôže. «Times» hovorí, že na pyšné vzdorovanie Krügerovo jedine správnu odpoveďou by bolo: boj po vyhladení Búrov. Krüger si myslí, že Anglia ustala v boji; toto sa však nikdy nestane. Konečne «Times» pochybuje, že by väčšina Búrov bola tej mienky, čo Krüger. «Daily Chronicle» takto píše: Pokým má Krüger vplyv na burgherov, dotiaľ vyjednávaním nemožno uzavreť pokoj. Anglicko teda musí každý svoj pomocný prameň použiť k tomu, aby prinútilo Búrov k poddaniu sa. «Morning Leader» obáva sa toho, že anglická vláda tým plánom, že počet vojska v Južnej Afrike sníži, utvrdí Búrov v tom predpokladaní, že predsa majú hranice pomocné pramene Anglicka. Jedon socialistický časopis navrhuje, aby všetcia anglickí robotníci zastavili prácu a takto vládu prinútili k uzavretiu pokoja s Búrmí. Strajkujúcich robotníkov by podporoval každý priateľ Búrov a tak by vraj došli cieľa.

Tri dni u «Hory Levočskej».

(Pokračovanie.)

Slovenskí pútnici.

Keď v minulom čísle vychvaľoval som zakorenenú nábožnosť mojich rodákov slovenských, teraz prichádza mi písať o takých vlastnostiach ľudu svojho, že radšie polámal bych tuším nielen to pero, ale ešte aj tú ruku,

ktorá riadky tieto písať musí. Nuž ale cítim to, a vy drahí rodáci moji uznáte mi tiež, že písať som toto musel. Len o tú milosť vás prosím: nemyslite si žiaden, že chyby vlastnej krve idem pretriasať s pocitom škodoradosným. Nie tak; ja keď zarezem vám do živého, viacej pretrpím žiaľu a boľasti duševnej, nežli vy sami. A keď nechcem mlčať aj o tej smutnej stránke vašich zvykov, robím to len z oddanej lásky k vám, aby poznajúc a uznajúc svoje chyby, usilovali ste sa tiež vykoreniť.

Tedy počujte tú smutnú kapitolu o sebe, za ktorú zajiste ne jeden nadáte mi do tupiteľov vlastného rodu a — krivdíte mi budete.

Ja prišiel som na to presvedčenie, že tá neodolateľná nábožnosť toho rodu mojho je len predsa nábožnosť slepá. Je to pravda tvrdé, mrzké slovo odo mňa. Lež pozorujte len ďalej. V čom záleží vlastne kresťanstvo? Myslite si snáď, že Kristus založil vieru len na to, aby veriaci mohli sa mnoho modliť, spievať putovať a postiť? Kto by si kresťanstvo takto vykladal, bol by vo veľkom omylu.

Pán Ježiš Kristus sám rozhodne učil, že nie ten, kto ustavične vzdychá k Bohu «Otče! Otče!» vojde do kráľovstva nebeského, lež ten, kto plní zákony Jeho. Iným slovom: nábožné zvyky, tedy náklonnosť k modleniu, k pobožnostiam atď. je síce veľmi drahocenná vec, lež samosebou je to predsa len nie cieľom viery Kristovej . . . To sú všetko veľmi dobré a potrebné prostriedky ale len prostriedky ku zariadeniu života kresťanského.

Áno, rozhodne musíme to tvrdiť, že modlitba a jakokoľvek horlivosť v pobožnostiach samo sebou nie sú v stave spasit človeka, jestli len aj myšlienky, slová a skutky, vôbec teda celý život nenie kresťanský na skrz a skrz.

A práve toto je tá stránka duševného polohenia ľudu nášho, kde vyznať musíme, že veru tej pobožnosti oddaný ľud je mnoho a mnohokrát bezbožnosti oddaný, čo tých sa skutkov života jeho. Tak sa zdá, že sám ľud ten považuje tie pobožné zvyky svoje za cieľ a neide mu o to, aby si aj celý život svoj zariadil dľa tých nábožných obyčajov svojich. Ľud ten tvrdý je v zachovávaní svojich nábožných zvykov ale niemenej krutý je i vtedy, keď jedná sa o to, aby aj skutky, city a smýšľanie svoje sošlachtil tak, ako to pravá vzdelanosť kresťanská požaduje.

Len táto okolnosť nám tedy môže vysvetliť ten smutný zjav, že popri všetkých nábožných zvykoch nachodíme u ľudu toho vlastnosti také, ktoré človekovi kresťanovi aj menej nábožnému nijako nezodpovedajú, ba čo viacej, nájdeme aj také, ktoré hanobí sú v stave ešte aj toho pohana.

Myslíme tu na hlavné choroby duševné ľudu slovenského, ktoré sú: opilstvo a či pálenkárstvo, neláska, nesvornosť a závisť, ďalej lakomstvo, nemilosrdná pomstychtivosť a to najhoršie nad všetko: tá čierna nevďačnosť ľudu oproti kriesiteľom a dobrodincom svojim. Uznajme, že tieto nečnosti u ľudu nášho nachádzajú sa vo veľkej

miere. Nechcem tupiť rod svoj a ohyzdiť hniezdo vlastné; ale myslím sebe, že lepšie je povedať pravdu priamo do očí, nežli zakrývať veci tieto a klamať takto nielen seba, ale aj ten ľud, ktorý z týchto hriechov predsa len vymanený byť musí, jestli len nechceme, aby zahynul aj koreň jeho bez stopy.

Ďaleko odvieďlo by nás od predmetu, keby chceli sme o jednotlivých týchto slabostiach ľudu obsirnejšie pohovoriť. O pálenkárstve, o židovských krčmách vie už každý, že tieto katujú nám ľud najstrašnejšie. Chudoba, hlúposť a otroctvo ľudu má svoje korene v sudoch židovskej pálenky. Neláska, nesvornosť, pomstychtivosť ľudu nášho sú tiež široko-ďaleko známe, ačpráve sa o tomto predmete nehovorí a nepíše tolko, akoby vec zaslúžila. Pravda je, že židovským smradom sotrčený a medzi sebou nanajvyš nesvorný ľud ani nemôže, ani nemá práva očakávať žiadného ulavenia osudu svojho. Pokrok duševný a hmotný nedá sa ani pomysleť bez svornosti, kde všetkých vzájomná láska spája a spoločný záujem oduševňuje ku dosiahnutiu šlachetných cieľov.

Najnešťastlivejšia duševná slabosť ľudu ale je: bezcitnosť a nevďačnosť oproti obrancom svojim. Ja práve v Levoči mal som presmutnú príležitosť dozvedieť sa o mnoho a mnoho takých udalostiach, ktoré hlasite svedčia o bezcitnosti a o nevďačnosti ľudu. Priatelia ľudu zúfajú nad tým zjavom. Ľud ten je dobrý úctivý len pod prísnu ferulou. Keď zachádzaš s ním jako s nízkou, podriadenou čriedou, teda prísno bez sústrasti nad ním, vtedy je dobre, vtedy fa len ľud spokojne poslúcha, ba zbožňuje. Ale zahod' z ruky korbáč, uponíť sa z lásky medzi ľud, daruj mu všetku dôveru tvoju, staraj sa oň, nariekaj nad stonajúcim: zle pochodiš. Ty poddáš sa ľudu a on sa pri prvej príležitosti pomstí nad tebou za tvoju lásku k nemu. Je pravda síce, že takéto vlastnosti badať u každého národa, ale Slováci v tomto ohľade predchádzajú tuším všetkých. Zhrozil by sa každý, keby opisoval som tu všetko to, čo počul som v Levoči od mužov nadšených, žijúcich a pracujúcich za dobrobyt ľudu. Každý vedel rozprávať z vlastnej zkušnosti veci strašné o nevďake ľudu. Toto všetko počujúc, začínam pochopovať, že prečo vraždili Slováci na okolí levočskom kňazov roku 1832-om keď bola cholera. Kňazi chodili zaopatrovať umierajúcich a za to ich ľud vraždil. Začínam pochopovať, že prečo aj v Amerike hryzú sa naši vysťahovalci jako — musím to tak povedať — besní psi. Začínam pochopovať, že prečo nezpomína si ľud svojich veľikášov, ktorých predsa mal na dostač. Takúto nevnímanosť a bezcitnosť nevidíš u žiadneho národa. Tu sú na pr. bratia Maďari. O Kossuthovi dokazujú dejiny, že bol kartár, svoditeľ nevinných panien, že bol ctybažný až nad mieru a mnoho iného dokazuje sa o ňom; a či ho Maďari preto nezbožňujú? No Slováci nerozpomínajú sa na žiadneho z velduchov svojich. Výnimku tvorí iba Jánošík; o tomto si rozprávajú, tohoto pamiatku si akosi ctia, ačpráve celý ten Jánošík bol len predsa lúpežník a zbojník.

(Pokračovanie nasl.)

Mliekárne.

V našej vlasti od asi 5—6 rokov množia sa mliekárne na toľko, že ich už asi 260 účinkuje. Z nich ani jedna nepadla, všetky sú pozhnaním pre obce i okolie, pre majetných i chudobu. Kde jedna mliekáreň povstane, v okolí hneď začínajú i viaceré zakladať; áno, i z ďalekých krajov putujú mnohí, aby nielen videli zariadenie, ale sa presvedčili i o jich užitočnosti; a odchádzajú s pevným úmyslom, založiť i doma mliekáreň. A predsa ešte mnohí i z ctených čitateľov nevedia:

Čo je mliekáreň?

Je to dielňa, v ktorej z čerstvého sladkého mlieka strojom vylučujú smotanu a z nej dorábajú takzvané čajové maslo, majúce značne vyššiu cenu od obyčajného.

Taká dielňa záleží obyčajne z väčšej miestnosti, v ktorej sa odberá mlieko od jednotlivcov a potom sa na stroji oddeľuje smotana od mlieka; potom z masliarne, kde sa maslo dorába, a z ladovne. Vystrojenie prvej miestnosti záleží zo stroja na oddeľovanie smotany od mlieka, takzvaného separátora; z kotla, v ktorom sa mlieko prihrieva, a z rozdielnych nádob na meranie, slievanie a prihrievanie mlieka; potom z nádob na srvátku, oplaky atď., ktoré posledne menované bývajú z tehly stavané a cementované. Vystrojenie druhej miestnosti záleží zo suda na mútenie, z chladiča na ochladzovanie smotany, zo stola na miesenie masla. K tomu sú potrebné ešte vážky, predovšetkým ale dobrá pumpa zo studne do dielne vodu vedúca. Spodok týchto dvoch miestností musí byť cementovaný, poľahne asfaltovaný. Ladovňa slúži hlavne na ochladzovanie už hotového masla, aby dobre stuhlo prv, než sa preč pošle. Čím viac mlieka sa naraz spracúva, tým sa mliekáreň môže lepšie vyplácať. Preto spojujú sa viacerí hospodári v spolok alebo v

Mliekárske družstvo,

aby mlieko od svojich kráv spolu spracovali.

Ako založíme mliekárske družstvo? Predovšetkým navštívime niektorú už účinkujúcu mliekáreň, aby sme sa o všetkom základne poučili, a najlepšie keď vezmeme sebou i dvoch-troch spoluobčanov, aby sa názorne presvedčili o všetkom a za vec oduševnili. Potom vypustíme podpisný hárok, aby sme sa presvedčili, kto od koľkých kráv mieni dávať mlieko, poľahne koľko údov s koľkými účastinami sa prihlási. Každá prihlásená krava tvorí jednu účastinu. Zatým svoláme sriaďujúce shromaždenie, zvolíme správu a dozorný výbor a dáme závod alebo firmu mliekárne zaprotokolovať. Ku založeniu, sriadeniu a vystrojeniu mliekárne, kde je treba, vyšle krajinské ministerstvo orby vďačne na svoje nákladky odborného človeka, len cestovné od železnice a stravovanie na mieste vynahradí mu družstvo; tože ministerstvo i stanovami a akýmkoľvek v tej veci poučením vďačne po-

slúži. Ďalej zvolí sa účtovník, pokladník a robotníci (traja-štyria), ktorí sú platenými a keď je všetko vystrojené, začne sa

Účinkovanie mliekárne.

V určitú hodinu posielajú hospodári od svojich kráv čerstvo vydojené mlieko do spolkovej miestnosti, kde ho pred očima pokladníka a denného poverenika, ktorý z poriadky dá pozor na všetko, vlievajú do miery, v ktorej samočinná pohyblivá topárka ukáže, koľko ho je; pokladník to zapíše do spolkovej knihy a poistí to i patričným v ručnej knižočke, ktorú si sebou bol doniesol. Zatým sa mlieko cedí do veľkých pľachovíc, potom — keď je toho potreba — v menších tľapkavých pľachoviciach vkladá sa do horúcej vody v kotle, aby sa na 30—32 stupňov R. sohrialo a také sa vlieva do separátora, stroja na oddeľovanie smotany. Stroj treba krútiť buď ľudskou silou, alebo menším motorom. Z neho vyteká po jednej cieve mlieko a po druhej smotana, ktorú tak dokonale vylúči, že v 20 litroch separovaného mlieka sotva jesto ešte niekoľko kvapiek smotany. Táto sa potom ochladzuje na chladiči na 8—12 stupňov a potom sa múti. Mútené už maslo vyberá sa na pohyblivý t. j. okolo vlastnej osy otáčivý a rezikavým valcom opatrený stôl, na ktorom sa z neho všetko mlieko — cmar vymiesi, vytlačí a potom sa váži a do mechúrového papiera zaobaluje. Robotníci nesmú ho rukou dotknúť, ale naberajú a obracajú ho z ručnými drevenými lopatkami. Tiež treba poznamenať, že maslo nesmie prísť do potyku s vodou. Akýže ale majú účastinári — hospodári

Osoh z mliekárne.

Za liter do mliekárne dodaného mlieka hospodár málo kedy viac dostane od 9—10 halierov; a preto pri mestách, fabrikách a kúpeľoch, kde všetko mlieko možno drahšie speňažiť, neradno zakladať mliekárne, pri ktorých je tá výhoda, že sa všetko mlieko speňaží. *Z Obzoru.*

(Pokračovanie nasl.)

Päť dní roku 1900 v Ríme.

Napísal Heraklius Porubský. (Číslo VIII. Katolíckych Hlasov, vydáva Fr. Richard Osvald.)

Zaiste nič milejšieho nemôže byť nábožným pútnikom, putovavším minulého leta do Rímu, než knižočka táto. Tu najdu opísané, čo všetko radostného zkusili a utešenými obrazmi znázornené, čo tam znamenitého videli; každý teda, kto chce sa milo rozpomenúť na svoje putovanie do Rímu, nech zaraz obstará si túto peknú knižočku. Ona hodí sa veľmi aj ako dar našim milým známym a príbuzným, bo takej knižočke sa zaiste každý poteší. Vôbec nemala by ona chybovať v žiadnej katolíckej rodine.

Dostať u Fr. Richarda Osvalda, správcu fary na Teplej (Lenge, o. p. Bélabánya, Hont m.) Cena 40 hal., s poštou 45 halierov; 50 výtiskov 18 korún, 100 výtiskov 35 korún.

Vyzvanie k predplateniu.

Viacrázy vyzvali sme už ct. čitateľov nášho časopisu, by pracovali na tom, že by «Krestan» do čím viac príbytkov dochodil, že by zásady kresťanskej politiky čím viac sa rozširovaly.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	---	---	---	4 koruny
na pol roka	---	---	---	2 koruny
na štvrt' roka	---	---	---	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Krest'an» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Ablegátska voľ'ba.

Napísala DĹZ . . ská.

III.

Jedon deň — bolo to tiež práve vo stredu — ja pľietla som pančuchy v izbe v ktorej tatičko sedeli zamyslený ešte od fruštiku. Zapaľujúc si do fajky, zaklope ktosi na dvere a nečakajúc ani na povedané «volno» hrnú sa dvermi traja nevidaní hosti k nám. Po ich významných očiach a nosoch aj ja som poznala čo sú za vtákov. Boli to traja ako ich u nás menujú novopečení zemani. Jedon bol podrychtár, Markus, silný mladý asi 40-ročný ryšavý. Druhý ale malý shrbený šedivý židáček, opierajúc sa o palicu, pri výpravke ustavične sa klátil ako keď sa žid modlí. Ten požíval u židov najväčšiu úctu, lebo bol najstarší aj najbohatší v celej obci, menom Vetter. Tretí bol zase asi 45-ročný na čierne zarostený červený a tučný, Schönfeld, židovský doktor.

«Dobrý ráno, má účta pán rychtár» preriekli rázom chuchmajúcim hlasom všetci traja tisnúc sa k tatičkovi podať im ruku.

«Ďaku . . . Pán Boh daj . . . Pekne vítam» odpovedali tatičko. «Nech sa páči posadiť sa.» Odkiaľ to šťastie?

Na to Markus: Prhišli sme vážnu vhec pohovoriť s pánom rychthárom.»

Ale sa tak akosi okúňali, zajiste som im ja zavádzala, čo keď tatičko zbadali mrkli na mňa. Ja vedela som, že to znamená, abych sa vzdialila. Schopila som košík a bežala rovno za mamičkou do kuchyne, ktorá práve chlieb z pece vysádzovala.

«No čo tak letíš?» oslovila ma matka.

— Idem vám mamičenko povedať, prišli k nám traja takí bradatí židia, jeden starý a dvá mladí. Čosik chcú tajného s tatičkom pojednávať, lebo predo mnou nechceli nič hovoriť.

«A nepoznáš ich?» pýtala sa matka.

— Ale ja som ich videla predstihla mna s odpovedou slúžka — Kača — to je podrychtár, doktor a ten starý žid čo sa kláti vždy jako na h . . . .

Medzi tým matka vysadila chlieb opliachala si ruky, zásterku oprášila a opásala na čistejší bok; vyhrnuté rukávy zhrňajúc ponáhlala cez dvor do vzdialenej izby, kde boli naši nie veľmi vzácní hosti. Čo ich sem parom doniesol? šomrala matka ida cestou. Prindúc do izby tiež ich privítala ako je to už v obyčaji. Nedala na sebe znať, že je mrzutá. Židia ostali ako zarazení, lebo mamičku mali príležitosť už pár rázy poznať. Tiež nechceli pred nimi nič hovoriť, preto radšie berúc sa preč, tatička prosili, aby prišiel po obede k notárovi, že sa chcú voľačo s nimi poshovárať.

«Dobre, až budem môcť prí . . .» chcel sľúbiť tatičko, ale mamička ho zhákly:

— «Ale starý, či si zabol, že pojdeš pod háj do jačmeňa datelinu siať? Ledva sme sa dnes dočkali tichého bezveterného dňa; keď prindu zase také časy ako boly, ostane nám nezasiato.»

«Nhú, a druhý nikto to nemôže urobiť?» prehovoril jeden zo židov.

— Bol by to mohol aj žnec spraviť, kebych bola vedela aspoň pred chvíľkou ale včul už odišiel do inej práce, nemám svete koho poslať.

Potom už aj otec začal sa vyhovárať. Čo sa majú vyprávať? keď sú tu, môžu sa včul povyprávať.

Či asnaď nechcú predo mňou? Však ja môžem preč ísť, povedaly mamička ako obrazená, čo židov veru zamrzelo.

«Oh ony p. rychtárka nemusia preto utekať, o tom môžu aj ony vedieť», odpovedal Doktor.

«My jim prajeme zo srdca pán rychtár, prišli sme, aby si voľačo snadno bez práce zarobili», pokračoval Markúš.

«A bez unovácie», dodal pokašľavajúci Vetter.

«Tu je 1000 zl. pán rychtár, to sú jejich peniaze, môžu s nimi spraviť čo chcú.»

Otec a matka pozreli zadiveno na stol, na ktorý ako dajaký kústok papiera vyhodil Doktor 1000-zlatovú bankovku. Nechceli ani očiam svojim veriť a predsa bola to opravdivá tisicka.

«Ja tomu nerozumiem», pretrhol hrobové ticho otec keď sa trochu zo zadivenia vzpomáтал.

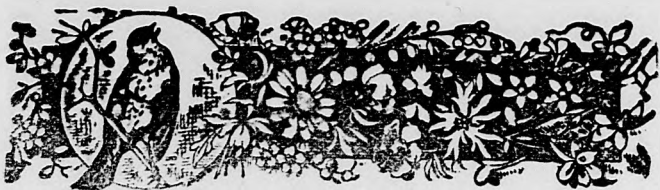
«Nhú, vidia phán rychtár, my vyďime, že k ním nie len židia ale aj kresťani majú veľkú dôveru a chodia k ním do rhady jako do templu. Oni môžu nám aj 100 hlasov získať. Keď pre nich minú z tej tisicky 100 zl. lebo 50 zl., ostatnie si môžu nechať, nikto nebude od nich počet vyhľadávať a keď im bude 1000 zl. málo, dostanú ešte. Takému pánovi môže sa bárs čo sveriť, ako sú oni pán rychtár — šmajchloval sa Markus.

Rodičia pozreli jedon na druhého a zrakom sa porozumeli. «Páni moji, ja toto neprijímam, mne moj cit to nedonáša, abych ja prijal takéto peniaze», povedal odhodlane otec.

«Prečo pán rychtár?» ohlásili sa židia razom, však sú neni ukradené.

«Mne je to akési podlé», odpovedal otec.

(Pokračovanie.)

BESEDNICA.

Pred voľbami.

Máme voľby u dvier,
volič smutne stone,
že celá moc leží
voľbou vláde v lone.

Temer celá väzí
v putách, vláde v rukách,
preto volič vzdychá,
jako otrok v mukách.

Všetjak spína sily
ten náš biedny volič,
aby blaho zdvihol,
a odstránil svôj bič.

Baša sa mu smeje,
že nič nevykoná,
bo že je on pešo
a on že má koňa.

Bárs on nevykoná,
ale vyhrá pravda,
pred tou musí vyhnúť
tá prekliata krivda.

Tú prekliatu krivdu
jak svoje, čert bere,
vojinom za pravdu
s tým k sláve sú dvere.

Kto si z Krista volič,
stoj jak múry hradné.
Kto s Kristom bojuje,
nemá rany žiadne. † *Kňazolícky.*

Zo zápisnice jedného nebohého redaktora noviniek. Vypísal Zaosek, mazač.

Takého muža, ktorý by každému môhol uľahodiť, každému po vôli spravíť, každého uspokojiť treba pohľadať, lebo takého do včulku ešte žiaden nevidel. Mnohí ale žiadajú, aby novinkársky redaktor bol takým človekom, akého do včulku ešte nebolo, akého do včulku ešte žiaden nevidel. Medzi takých mnohých patria aj tí, ktorí zaiste aj nášeho «Kreštana» čítajú. Jeden si žiada samé rozprávky v «Besednici»; druhý práve naopak, lebo rozprávka ho už robí nervóznym. Tento si žiada mnoho

dopisov, tam ten mnoho drobníčiek v chýrniku a iných klebetiek.

Nasledovné sdelenie zo zápisnice jedného redaktora nám dokáže, ak ťažko, ba nemožno je jednému redaktorovi všetkých svojich čitateľov uspokojiť:

1. «Pán Redaktor! Mňa vaša politika nezaujima. Keď vy vaše *politické články*, ktoré žiadneho nezaujímajú *nezkrátite* a viac miesta miestnym dopisom nedáte, — tak cítim sa byť prinúteným — bohužiaľ — vaše novinky na ďalej nečítať a nedržať. S úctou atď.»

2. «Ctený pane Redaktor! Vy o jednotlivých zjavoch na poli političnom dostatočne a obsírno nepojednávate. My ale, ktorí politike mnoho nerozumieme, žiadáme si dľa noviniek náš úsudok a mienku v političných veciach utvoriť. Jestli že sa *nebudete pozatým o tú politiku lepšie zaujímať*, cítim sa byť povolaným ďalšiemu chodeniu vašich noviniek koniec učiniť. S hlbokou úctou . . .»

1. «Slávna redakcia! Váš *papier je tak mäkký a krehký*, že sa do neho zaobáľať a zapakovať nič nedá; veľmi sa trhá! Moja žena na hody nemohla hostom do vašich noviniek nič zapakovať z pečiva a z cukrových vecí. Jestli sa o lepší papier vašich noviniek nepostaráte, prestávam byť vašim predplatiteľom. Moja úcta . . .»

2. «Ctený pane Redaktor! Moja gazdina potrebuje staré noviny na čistenie zrkadiel a skla na dveroch a na oknách. Nemohli by ste sa postarať o to, že by váš *papier o niečo mäkší* bol nežli do včulku? Sluha ponížený . . .»

1. «Dôstojný pane! Moja mienka by bola, keďby ste *žiadne básne a veršičky*, ktoré i tak žiaden nečíta a nerozumie — do vašich noviniek neprijal ale radšie miesto nich dal miesta cirkevnému vestníkovi, ktorý by prinášal kde a koho modlitby boly vyslyšané — to ľud zaujíma s hlbokou úctou . . .»

2. «Pán Redaktor! Upozorňujem vás, by ste viac *rozšíril literárnu záhradku pre krásopis a básnictvo* vo vašich novinách, to je požiadavka, šľachetného, cvičného a citov plného ducha. Jestli vy plodiny básnícké mojeho citov plného srdca neprijmete, prestávam byť vašim dopisovateľom. S patričnou úctou . . .»

1. «Pane! Keď vy vaše novinky ešte aj ďalej budete *nerozrezané* posielat, tak prestávam byť vašim čitateľom predplatiteľom. Ja nemám viac vôle a chuti každý večier nožík vyhľadávať a s rozrezávaním vašich noviniek čas mrhať. S patričnou s nerozrezanou úctou . . .»

2. «Vysokovážený Pán Redaktor! Od istého času posielate *rozrezané* vaše noviny. Veľmi vás prosím, by ste to viac nerobili, lebo moja žena potrebuje veľké hárkky papierové na mustry pre šaty dľa ktorých mustrí ona prikrajuje štofy, a mňa už toľko prenasleduje a na mňa nalieha, bych také rozrezané noviny viac nedržal, ktoré ona na mustry potrebovať nemôže. Má úcta . . .»

1. «Pane: Vaše politické chýry, *ablegátske reči sú tak zdľhavé* a k tomu suché, že človek to ani čítať nemôže. Jestli že volačo pikantného neudáte k. p. ako si ablegáti grobijánia, ako sa bijú, sebe nadávajú, čo oboecenstvu zábavu robí, tak veru škoda barvy a papiera . . .»

2. «Prosím úctive, no-že nám aj tie *reči snemové* udávajú tých ablegátov, ktorí do veľku ešte ústa neotvorili a len hlavou kývali, tie reči ich by mňa veľmi intressirovaly keď by ste také mohol dať vytlačíť.»

1. «Lepšie by bolo, keďby články vo vašej besednici o láske *zalúbených* celkom vystaly, taký šmorn není pre vážneho človeka ale len pre mladých najašencov.»

2. «Prečo že vy neregistrujete ako iné noviny o *samovražďách zalúbených*? kde, kto a ako skočil s mostu do Dunaja, s okna tretieho štoku na ulic, ako vypil otravu, a podobného pre falošnú lásku, ku poučeniu a ku odstrašeniu mladých ľudí?»

1. «Moja rada by bola: Žiadnemu dopisovateľovi článok neprijaf, ktorý nevie *gramatiku*, orthografiu, štílistiku a syntax. Nech sa to každý najprv naučí. Ináč človek je prinútený atď. . . .»

2. «Mienka moja je: V ľudových novinách nemala by mať miesta úzkostlivosť, úzkoprsnosť kde a kedy sa má písať «i» alebo «y», kde «a» alebo «ia». Hlavné je, by ľud sa naučil a obľúbil čítať najprv. Netreba ľudí, ktorí sa nikdy neučili *gramatiku* a štílistiku od písania a čítania odstrašiť. Nie «y» a «ia» je cieľ noviniek ale čítanie aj zo stránky ľudu. — Ostatné bude až potom nasledovať, keď ľud uzná potrebu čítania. Ináč . . . atď.»

1. «Vy chcete bojovať za právo, pravdu a slobodu, ale naším dedinským «mandarínom» pánom pravdu do očí nechcete povedať, to vám nepasuje; keď nebudete atď. tak . . .»

2. «Ja som nie *priateľ* veľkých *nádavôk*. S jednou kvapkou medu viac múch nachytáme nežli s jedným sudom octu . . . a preto . . .»

3. Ctený pán Redaktor! Nemohol by ste mi zaopatriť jednu *kosu dobrú a dlhý vyšňový pipasár* dľa vašeho oznamu?»

Ten pán Redaktor zápisnicu svoju ďalej nevedol, lebo mu v tom prekážku urobila smrť.

Odkopíroval *Zaosek*,
asfalt-šmirer.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie! Láska prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým nepravostiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú. *Vydavateľstvo novín.*

Arcikňažna Klotilda, manželka arcikňažata Jozefa — ako zo Štiavnice oznamujú — 6-ho augusta na osobitnom vlaku dorazila do Štiavnice. Na stanici čakal ju knieža Filip Koburg, s ktorým odviezla sa do Sv. Antola.

Narodeniny kráľové. 18. t. m. bude deň 71. narodenín Jeho Veličenstva nášho kráľa, ktoré, ako v predošlých rokoch budú sa sláviť v celej krajine. V Budapešti v zámku bude Božie služby odbyvať ostrihomský knieža-primas, na ktorých budú prítomní svetskí hodnostári. Vojenský opát-farár bude vo vojenskom kostole odbyvať Božie služby pre vojsko.

Šaty hlavného konsula. Knieža Lwov budapešťiansky ruský konsul nedávno cestoval z Budapešte do Viedne, z ktorej príležitosti niesol so sebou v kufri aj viac oblekov. Keď vo Viedni kufor otvoril, k veľkému prekvapeniu nenašiel v ňom svojich šiat, lež miesto nich staré, ošarpané obleky. Bezpochyby akýsi zlodej otvoril v ceste kufor a zamenil svoje plundry s oblekmi kniežaťovými.

Nové desaťkorunníky bankovky prídu do obehu 1. septembra a vtedy začnú sa vťahovať terajšie piatky. Summa nových korunníkov bude obnášať 160 millionov korún.

Ladovec. Vo Veľkých-Šenkvciah po tieto dni spustil sa taký ladovec, ako orechy a všetko zbil na roľiach a vinohradoch; aj v samej obci narobil mnoho škody, lebo sotva je domu, kde by nebol okná povybíjal.

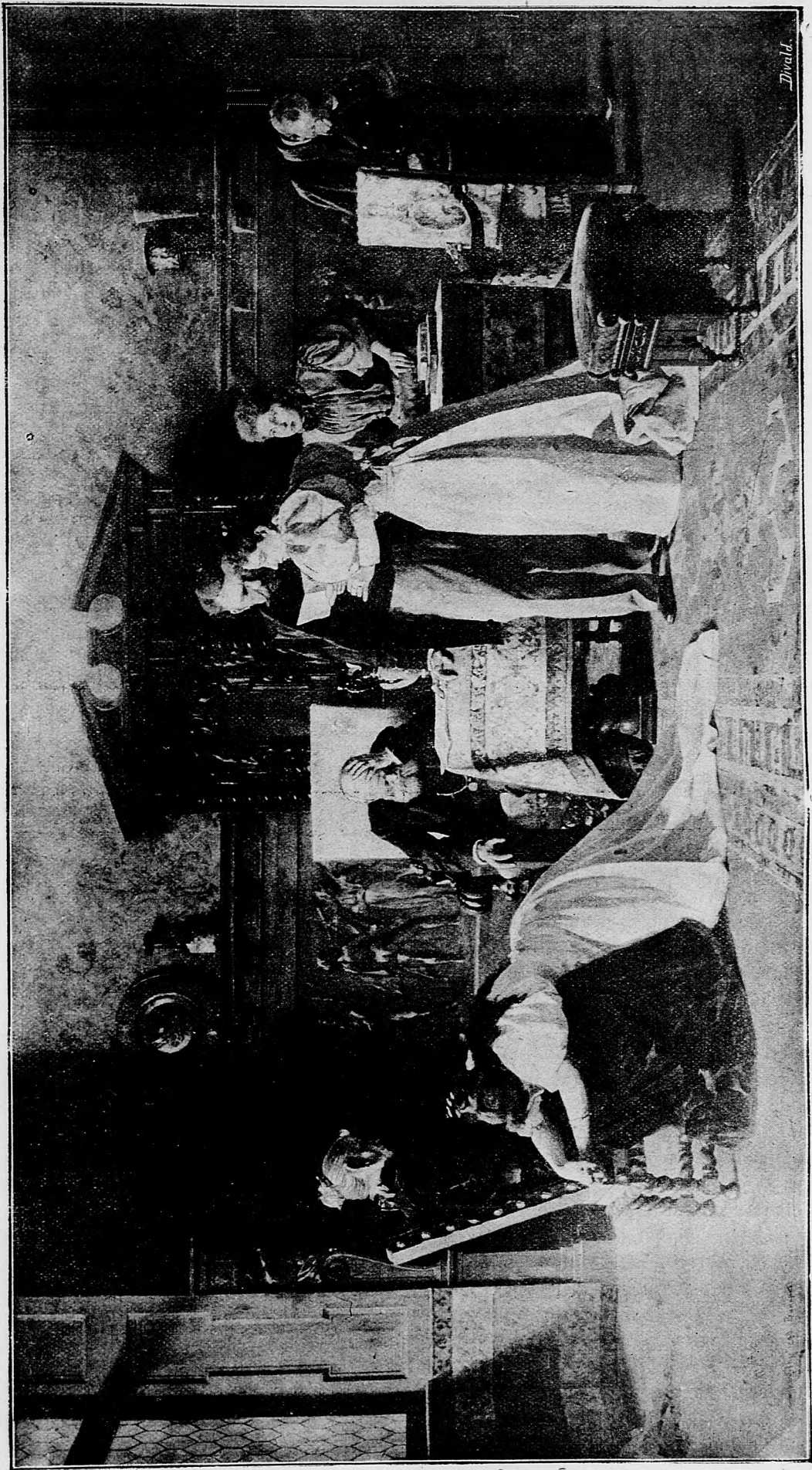
Odmeny za peknú lichvu. Nitriansky hospodársky spolok s peňažnou podporou ministra orby zariadi výstavy na rožný dobytok, a síce 5. sept. v Pov. Novom Meste, 18. sept. v Šaštíne a 20. v Nitre. Tí gazdovia, ktorí vystavia najkrajšie kravy a jalovice, dostanú peňažné odmeny.

Obuv pre honvédov. Minister honvédstva vyzval kupecké a priemyselné komory, aby upozornily obuvníkov na lífrovanie obuvi pre honvédstvo, o ktoré možno sa hlásiť u tej kupeckej a priemyselnej komory, v ktorej okrese patriční obuvník býva. Len takým remeselníkom dá sa práca, ktorí daň platia a sú zapísaní v priemyselnom družstve.

Kostolní zlodeji. V Mošoríne (báč. st.) žandári chytili istého Adama Prihodu a jeho manželku, ktorí chodili po Dolnozemsku ako šlajfiari, avšak viac sa živili z krádeže, než z brúsenia; okrádali a orabovali kostoly. Dosavád sa dokázalo, že orabovali 9 kostolov.

Súd cigánov. Z Aradu oznamujú nasledovný prípad: V Gyulavarsánde kočujúci cigáni súdili nad svojim 30ročným súdruhom Ludvikom Lakatošom a odsúdili ho na smrť. Smrtný výrok tak previedli, že Lakatoša na hradskej ceste palicami dobili, nožmi dopíchali a konečne revolverom zastrelili. Mrtvolu potom skryli. Predsedu cigánskeho súdu vajdu Ferdinanda Rafaela chytili a odviezli do väzenia v Arade. Čo vykonal Lakatoš, že ho krvní bratia takou smrťou trestali — nevedno.

Antisemitický žid. «P. H.» sdeľujú: Kúpele v Šiófoku zaujímajú tak asi miesto medzi kúpeľami ako Leopoldovo medzi okresmi Pešťbudina. V jedálni tých kúpeľov zabávala sa spoločnosť mladých ľudí veľmi hlučno, razom vyskočí jeden z nich, pästou udre na stôl a zavískne: «Židia von!» Viac nebolo treha. Hostia od druhého stola boli tiež hneď na nohách, chytili antisemitického mladíka za golier a vyšmarili von. Potom sa vyvedali, kto je ten opovážlivec, že i ten je žid.

Po súboji. (Prišla zpráva domácím, že syn v súboji padnul.)

Krügerovi postavili sochu. S veľmi málo smrteľnými sa stáva, že by im ešte za živa postavili sochu. Mnoho veľmi zaslúžilým sa však neujde tejto pocty ani po smrti. No Krügerovi už teraz postavili sochu, rozumie sa samo sebou, že v Európe, lebo v Transvále nateraz na takéto veci nemajú času. V Dražďanoch v jednej kabíne tak zvaného domu Búrov postavili sochu präsidenta. Na hlave má cylinder a v ruke drží bibliu. Na postamente sú reliefs, Botha a Dewet a nasledovný nápis: «Alles Zai Recht Kom», čo po slovensky znamená, že každé právo sa učiní platným. Krem toho je ešte napísané: «Nech žije Transvál a sloboda.

Protest proti ukrutnostiam anglickým. Generál Botha upravil na veliteľa anglického vojska v južnej Afrike, generála Kitchenera, protest, v ktorom ohradzuje sa proti:

- a) neľudskému zaobchádzaniu so ženami a deťmi, akého sa vojsko generála Frencha dopúšťalo;
- b) proti upotrebovaniu guliek «dum-dum» zvaných;
- c) proti vražde, spáchanej na manželke Filipa Minnaara vo vlastnom jej dome;
- d) proti ozbrojovaniu Kafrov;
- e) proti krytiu anglických vojenských oddielov ženami a deťmi Búrov na pochodoch;
- f) proti ničeniu majetkov osôb neutrálnych;
- g) proti povzbudzovaniu Kafrov k lúpeži a vražde;
- h) proti zrušeniu daného slova, ktoré dopustil sa generál French po konferencii v Middelburgu.

Ale nielen búrsky generál protestuje proti vandal-skému válčeniu Angličanov v južnej Afrike, ale aj sami Angličania dotvrdzujú ukrutný spôsob vedenia vojny proti Búrom. Tak na pr. lady Hobhouse, ktorá navštívila tábory, v ktorých Angličania búrskych väzňov, ženy a deti opatrujú, opisuje svoje tamejšie zkusenosti vo «Westminster Gazette» nasledovne: «Keď som z Prätorie odcestovala, bolo už veľmi chladno, a nemožno opísať, čo musia trpieť nešťastní väzni v tých táboroch, ačpráve sa zima práve teraz len započína. (Bolo to v máji, keď sa lady Hobhouse v Prätorii zdržovala.) Smrteľnosť detí je úžasná a jestli sa dačo nestane, tak onedlho nebude vôbec dieťaťa v tábore. Búrske ženy a deti ležia na jednoduchých slamenákoch na zemi a plátno šiatrov nechráni ich ani pred zimou, ani pred vetrom, ani dažďom. Len niekoľko búrskych žien je ešte, ktoré majú dostatočné šaty. Nešťastným nedovolili ani toho, aby si mohli šatstvo a periny so sebou poobrať, ale spálili všetko na rozkaz kráľa. Niet ani kuriva, chova je nedostatočná a zlá, tak že úbohé deti formálne hladom mrú. Keby zahraniční konsuli neboli zakročili, ženy Búrov bojujúcich boly by dostávaly z trestu len polovičaté porcie. Mimo toho za viny mužov mučia väzňov spôsobom najukrutnejším.» — Takto anglická lady opisuje, čo zkusila v Prätorii.

Najväčšie hodiny. Na veži jedného železničného nádražia v Paríži zhotovili také hodiny, ktoré sú najväčšie na svete. Číslice na hodinách sú na 95 cm. vysoké, rúčka minútová na 4 metre a rúčka hodinová na 3 metre dlhá.

Výtržnosti cigáňov. Z Doľného Kubína píše: V obci Revišne (oravská st.) malé dievča dedinského rychtára pášlo na poli tri kone, keď naraz traja cigáni sidúc s cesty lapili kone a chceli ich odohnať. Dievča sa naľakalo, chytilo kone za úzdu a nechcelo ich pustiť. Jedon z cigáňov vytiahol nôž a ranil dievča na ruke. Na kvílenie dievčata na poli pracujúci ľudia bežali mu na pomoc. Cigáni ufujazdili.

Cestu okolo sveta prekonal za 63 dní a 10 hodín Gaston Stegler, spolupracovník «Matina». — Henry Turot, spolupracovník «Le Journalu», dorazí len asi o jeden týždeň do Paríža. Pri Vladivostoku potkalo ho nešťastie, loď, na ktorej sa viezol, vyjehala totiž na nánes.

Hlavné mestá v Európe. Dľa štatistiky profesora Juraschka majú hlavné mestá európejské obyvateľov: Londýn 6,528.000 (bez okolia 4,589.000), Paríž 2,714.000, Berlín 2,523.000 (bez okolia len 1,884.000). Viedeň 1,675.000, Petrohrad 1,439.000, Carihrad 1,125.000, Moskva 1,036.000.

Preložený jarmok. V novohradskej obci Füleke (vo Filakove) tohtoročný jarmok miesto 23. a 24. augusta bude sa odbyvať 22. a 23. augusta.

***

Podakujúci prípis. Od 9 rokov trpela moja manželka na boľenie hlavy, závraty, lúpanie v údoch a bezsnivosť a ja upotrebil som od Vás odporúčaný a prospešný duplovanoelektromagnetický kríž R. B. N. 86967; jej boľastiam sa na toľko uľavilo, že sa teraz celkom zdravá cíti. Tak som Vám podľzen aj s mojou rodinou tú najväčšiu a najúprimnejšiu vďaku. — *František Hatschka*, maliar, Budapest, Gizella út 42.

Tento podakujúci prípis obdržal pán Albert Müller, Budapest V. Vadász-utca 42/Z., vynálezca elektromagnetického kríža R. B. N. 86967.

Pút do Lourdes-u v roku 1901.

Pod vedením veľkomožného a preveľobného Pána **Jozefa Skarda** prepošta-farára šaštinského, akožto duchovného správcu pútu.

Čas odchodu je 26. augusta. Príchod: 9. septembra 1901.

Smer cesty:

Ta: **Budapešť—Prešporok—Viedeň—Linc—Salzburg—Innsbruck** (odpočínajúca stanica) **Einsiedeln** milostné miesto **Lyon** (odpočínajúce miesto) **Lourdes**.

Zpátky: **Z Lourdesu** po **Genf** ten istý smer čo hore. **Z Genfu** po **Zürich** (odpočínajúca stanica) **Sargans**, odtiaľto tá istá, čo do Budapešti.

Ceny sú nasledujúce:

	I. trieda	II. trieda	III. trieda
Z Budapešte	464.50 kor.	351.— kor.	200.— kor.
Z Prešporku	451.— «	342.50 «	194.— «

V týchto cenách je:

1. Cena cestovného lístka.
2. Opatrenie v hôtloch za 8 dní: V Innsbrucku, Einsiedli, Lyone, Genfe a v Zürichu jeden a jeden deň, v Lourdesu ale 3 dni.
3. Priležitosť od železničnej stanice do hôtela, tam, kde to okolnosti požadovať budú.
4. Zavezenie batožiny od stanice do hôtela a zpät.

Prihlásiť sa možno do 15. augusta 1901. pri duchovnom vodcovi pánovi prepoštovi Jozefovi Skarda.

Býva v Šaštine (Sasvár), kde dostať i obširnejší program.

Slovenské kázne tiež budú.

DOPISY.

Raková.

Dôstojný Pán Redaktor!

S veľkou úctou prosím slávnú Redakciu nášeho všeobľúbeného «Krešťana», by ráčila mojich pár riadkov uviesť.

Málo veru dopisov čítame z Kysúc v našom milom «Krešťane», nuž a tolko tu mužov peknoduchých a tolko predmetov k dopisom! Ja prichádzam so správou potešiteľnou.

Raková (Trenč. st.) je rodisko nášho nezapomenuteľného Jána *Palárika* (Beskydova). — Dňa 25. júla večer uradostnené pospíechalo obyvateľstvo našej obce pochodom s faklami a s hudbou na čele predstavenstva ku bytu dôst. p. Jána *Szeesánszkeho*, miestneho farára a č. dekana. Pred domom ho vzletnou podarenou rečou pozdravil pán Ján *Csacsala*, notár, čo 30-ročného farára nášho, vyzdvihnúc jeho zásluhy o dobro obce. Na čo rachot mažiarov sa ozval a oslávenec náš krásnou, dojímavou rečou sa poďakoval. V deň sv. Anny p. rychtár, keď ho pri veľkej účasti obecnstva a školskej mládeže pozdravil, v mene obce prekvapil ho, na znak vďačnosti, krásnym missálom, striebrom obitým. Ďalej v mene školskej stolice hovoril pán Štefan *Čajda*, učiteľ, vyzdvihnúc jeho zásluhy o školstvo a jedon žiak prihovril sa mu v mene žiakov a mládeže. Bol to opravdu pocit, jakým sa vinú dobré deti k otcovi svojmu a on k nim. A náš láskavý otec rozpamätal sa i na svoje chudobné ovečky, pre ktoré složil základinu 200 korún, aby ich úroky na rozpomienku na ten deň každoročne medzi chudobu sa rozdaly. Nemôžem zamlčať, že na chudobných žiakov už prv dal základinu 200 korún, za ktorých úroky deťom každoročne zaobuv sa kupuje.

Čit náboženský, chvála Bohu, ešte vie sa zmôcť u nás na krásne skutky, čo dokázalo sa tým, že máme krásny chrám ku cti a sláve Božej. Ačkoľvek žijeme časy, v ktorých sa rozmáha studenosť ku všetkému, čo sa Boha a jeho svätého náboženstva týka, však predsa tá krásna a chvalitebná našich predkov horlivosť: kresťanské chrámy ozdobovať, ešte celkom nevymizla. Toho dôkaz podáva náš kostol. Dňa 26. júla pozval k sebe dôst. p. č. dekan ženský, a dňa 28. mužských k obedu vo veľkom počte. Na konci obeda vstal Jozef *Zemanik Sihlan* a obetoval 200 korún na zakúpenie pre chrám Boží voľajakej schádzajúcej veci, ktorá má nás upamätovať na 30-ročnú pamiatku oslávenca. Za povinnosť si pokladám tomu vznesenému občanovi a pravému synovi cirkve katolíckej verejne tu poďakovanie urobiť. Nech Boh milostivý, v ktorého svätých rukách složený je osud života nášho, svojim svätým požehnaním vynahradí jemu obeť a svojou svätou milosťou sprevádza ho po cestách pútu zemskeho!

Takýchto občanov, čo na chrám náš obetovali prv, bolo už veľa. Srdečne prajem aj iným, aby o takýchto dobrodincoch svojich kostolov tiež dopisovať mohli.

Jeden farník.

***

Od Novej Bani.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážený Pán Redaktor!

V susednej nám Prievidzi stála teda dňa 23. júla tuhá voľba, ktorá sa skončila s víťazstvom ľudovej strany, a miesto nebožského p. Jurišša zaujal pán tajomník ľudovej strany Dr. Alexander Ernszt, frašťačan, hodný mladý kňaz.

Táto víťazná voľba má aj pre náš novobaňský volebný okres veľký význam nie len preto, že dobrý príklad vôbec vábí ku nasledovaniu, lež aj preto, pokiaľ nás zahaňuje, že sa aj my tu nevieme schopiť a podobne zástavu ľudovej strany ku víťazstvu priviesť.

V okrese našom je istotne dosť vynikajúcich ľudí ľudovej strany, sú tam kňazi, učitelia, remeselníci aj závažní gazdovia, ktorí na pospol s ľudovou stranou držia a len to okamženie čakajú, kdeby už či na volebnej porade, lebo svolanej konferencii, alebo vo všeobecnom ľudovom shromáždení túžbe svojej po ľudovom kandidátovi ablegátstva výrazu dať mohli.

Voličia nemajú už viacej strachu pred nátlakom biskupského dvora, lebo veď je ľudová strana, strana kresťanská a tak osv. p. biskup aj s p. generálnym vikárom Havranom vari len nebude do svojho hniezda špiniť, lež naopak, urobí všetko možné proti každému liberálovi za svojho kresťanského človeka, obzvlášte v takom okrese, ktorý je napospol katolícky a pod jeho pastierstvo patrí.

Ani komorské lesnícke pánstvo v Žarnovici s jeho ferštrami a horármi nepadá teraz viacej na váhu; lebo podľa zásady p. Széllovej: zákon, právo a spravodlivosť, nemôže viacej cigániť ľud a klamať sľubovaním pasienok, odpúšťaním horských škôd a odnímaním furmankov; lebo je toto všetko pod farchou veľkých trestov prisne zakázané.

Predtým takýmito sľubmi a výhražkami často boli voličia osúdení; aj p. Bende stál za kalvína, ale p. Rímely neni Bende, a tie furmanky komorské neni sú žiadnou zlatou baňou; lebo jedon človek s párom volov a vozom zarobí na deň 2 zl. 30—40 kr. pri vození uhlia z hôr, a pri vyvázaní dreva ku Hronu tiež nie viacej. To je málo na krm pre liehvu, pre kováča, kolára a židovi za «trunk», ale pre seba neodloží gazda nič.

Teraz je tu vyslancom tuhý liberál Ruffy, ale toho sme už srdečne zunovali; lebo je nie človek nám po vôli. Hrá si na veľkého maďara, a predsa sa nehaňbí zo slovenských mozoľov matičného fondu brať ročne 3000 zlatých za nič po nič bez toho, aby dosiaľ za slovenský ľud čo len križom slamy bol preložil: okrem toho nedostačí mu ani toto, ani ablegátsky plat, a tak dostáva na pospol kadejaké ministerské komissariátstva s masťou oročkou 4000 zl. ročne. — Nuž, čerta sa takýto pán bude obzerať na ľud a jeho náboženstvo. Aj istý Karlovič bel

tu raz šarapatil, ale to je tiež taký liberál ako Ruffy. Slovenský nevie vzdor tomu, že jeho starý otec bol na Woznici krémárom a mäsiarom; ale on je teraz fíškálom jednej banky, kde sú sami neznabozi a bezbožníci pánni, a tak aj on nemá Boha ani náboženstva: je suchá ratoesť bez listia.

Títo teda nech sa k nám ani neunúvajú, bo za nich nebudeme. My budeme do nohy za ľudáka a podľa krásneho príkladu Rimasečancov nepríjmeme od nášho kandidáta ľudového ani furmanky ani hostinky, aby aj chudobný mohol byť zvolený, len aby sme už čím skorej zvedeli, kto bude našim ľudovým kandidátom.

Majme len trepezlivosť, nezáväzujme sa nikomu, kým náš občakávaný ľudák nepríde! Ale aj dotiaľ: Nech žije!

Gundov.

***

Z prievádzkeho okresu.

Velactený Pán Redaktor!

Náš ľud nepatrí medzi židov a pánov a keď bol tam urobil to, ponač bol zvedený, nastrašený a nútený ale nie preto, žeby nebol poučený, na zlô upozornený a nemal vodcu, ktorý by ho pred tým nebol chránil a vystríhal a snáď bol lenivý v plnení povinností svojich. Medzitým páni, ktorí v písaní sú sbehlí a skusenosti a rozhladu nemajú dostatočného, áno z jedného mesta alebo obce celý okres súdia, nechcú to uznať ale upodozrievajú, napádajú áno po novinách vláčia tých, ktorí všetky svoje sily áno život venovali tomu ľudu, z ktorého i oni pošli. Že niektoré obce idú za svojim pastierom, tie sú šťastlivé a na vidom očí sa zmáhajú, ktoré ale to nerobia, nedajú sa odsúdiť a príčinu toho treba hľadať mnohokrát v pomeroch a smutnom jejich položení, ktoré len čas a poznanie chyby časom napraviť môže. Aby sa to stalo, treba pracovať, namáhať sa a u Boha pomoc hľadať.

Znám obce, o ktoré sa duchovný pastier, učiteľ od jakživa staral a ony od týchto radu a naučenie prijaly; znám ale i také obce, ktoré nemaly pastierov, lež nájomníkov nie učiteľov ale hlupiteľov a podvádzáčov na všetko zlô a to čo títo zanedbali a zlého natropili, to sa nedá snáď ani tým vysokoučeným na kolene prelomiť.

Bývam od niekoľko rokov v jednej nešťastnej dedine, ktorej povoláním je piť a zase piť a len piť a celého toho nešťastia je pijatika, ktorá žida bohatého a ľud ten najbiednejší učinila. Kňaz ho upozorňuje pri každej možnej príležitosti na toto zlô, chráni pred touto záhubou, chráni mužov, ženy, mládencov, panny deti zvláste tie, ktoré do školy chodia; ale úpenlivá prosba, vyučovanie kňazovo nemá ten výsledok, ktorý by sa očakával, lebo od žida počnúc všetko proti kňazovi bojuje a kňaza ľudu čo najväčšieho nepriateľa predstavuje, lebo mu nepraje piť a chráni ho pred pijatikou, čo je ľudu toho najväčším pôžitkom. Keď i niektorí a niekedy uznávajú, že kňaz má pravdu a im dobre chce, žid má sto a tisíc príležitostí im to z hlavy vyhodit.

Čo sa v obci tejto po čas voľby poslednej dialo, počuj svete a súd toho, kto je k odsúdeniu! K voľbe tejto od 5 rokov sa chystali rychtár a slúžny, notár, pisár,

doktor čo oči vypichuje, pivo, víno, peniaze, kláty, drúky a všetko iné len nie poctivosť a svedomitosť. Prišla kortesacia, a rychtár naložil podrychtárovi svojmu zafovi, boženikom, kmotrovi a svatovi slepo plniť, čo im naloží a tí chudáci, či chceli lebo nechceli, museli sa zaviazať, lebo visia u neho na obligácii a na voloch. V sobotu sa ozvala muzika v rychtárskom dome; drabantí behali jako zbesnení a celá obec sa shrkla, potom sa všetci dochleptali a jako zbláznení behali po dedine a vyvýjali. Predok viedol ten z pekla vyhnaný satan. To isté sa opakovalo i v nedeľu a trvalo do samej voľby — muzika hučala, víno, pivo a pálené tieklo. Vidieť tých mužov ožratých, tie ženy nie len opité ale i zahrusené, tie deti zpotvorené: komu sa žalúdok neprevráti a srdce nezarmúti? Keď citlivejší statočnejší občania nad touto potupou a zkázou sa zhrozili a ani divať sa nemohli, obecný, panský hájnik, dešiatnik, celý úrad i s rychtárom a židom voličov sháňali najprv takýmito sľubami: pánstvo nám dá tú horu, odstúpi 8000 zl. remanencialných požiadavôk, školu nám dá pokryť. A keď ani jedno sa nestalo a Herodes so židovskou radou videl, že v mnohých ešte cit statočnosti a svedomia prebýva, rychtár so židom zasadli za stôl, drabantí ako zjašení behali po voličoch a dovádzali ich pred súd: ak nebhudeš s nami zaplať Kubko, Martinko! dlžen si 25, 30, 50 zlatých; no i mne — rečie rychtár — nebudem ti kaventom. A viete čo vysvitlo? Že ľud je židovi do 20 tisíc a rychtárovi do 8 tisíc zlatých dlžen! A keď ani tieto láky a hrozby ešte neboly v stave zvyklať stálych statočných kresťanských občanov: pánstva, tuším i patróna úradník, uhorský Čech hrozil vypovedaním z roboty, chytaním lichvy na pánskom pasienku a keď ľud i toto všetko za české falošné veci držal, začal tento tuším pokrstený žid i s rychtárom vieru tupiť, cirkev znevažovať, sviatosti zneuctovať, a že sú oni obaja už od Boha odvrátení a požidovstvení, i ostatných židovčif.

A keď ani toto mnohých nezvykalo ale ich ešte stálejších, pevnejších popri ľudovej strane učinilo, rychtár dal dvoch statočných mužov von z obce vypratať a ten český ztreštenec i s 5 birešami svojimi, ozbrojenými paliciami, zaujal miesto pred krémou a všetkých tade idúcich dnu išť nútil a tých, ktorí by dnu išť nechceli, áno i kňaza jak sa ukáže, biť rozkázal. — Tak vzdelení sú to tí lacní českí úradníci! — No a keď tento na vidom očí také zbojníctva si dovoloval, neni div, že i ožratý hájnik zabitím kňazovi hrozil. A či kňaz popustil tejto pekelnej zlosti, diabolstvu a zbojníctvu? Nie a nie, ale doviedol predsa 17 statočných, hrdinských voličov na voľbu ľudového kandidáta. Ó požehnané buďte vy duše šlachetné, ktorí ste si vášho duchovného otea v tak krutom boji a pokúšaní neopustily ale s ním až do konca pod zástavou ľudovej strany tak hrdinský bojovaly! To nech Vám je i Vaším dietkam na česť a chválu, ale i pohnútkou k tomu, žeby i spoluobčania vaši diabla sa ztriasli a do radu vášho vstúpili. Napomínajte, proste ich, áno modlite sa za nich, za jejich obrátenie. Budme kresťanmi a nie otrokami židov a jejich besnice.

Nuž a včul sa vás vysokoučený pán Doktor, pýtam:

či za takúto obeť máte príčinu zadravovať sa do jedného druhého duchovného otca? Poctivosť Vám, ale i Vy v poctivosti držte tých, ktorí popri tých násilenstvách neohrozene bojovali za vec svätú.

S Bohom!

Ludák.

NB. Pán hlavný slúžny okresu prievidzského len vraj pri poslednej voľbe ablegátskej sa dozvedel v ktorých obciach sú najväčší korheli a židia najväčší úžerníci a to vtedy keď medzi liberálov vstúpil. Skoro za päť rokov tu byť a o tom až veľ sa dozvedeť. Pekná administrácia.

***

Z Turzovky.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kresťane».

Kto by si to len bol pomyslel, že na Šindelárov dopis o kysuckých pomeroch a na jeho oduševnený ohlas za katolícky kruh na Turzovke behom krátkeho času bude možno sdeliť tak radostnú ozvenu. O tom zaiste ani sám Šindelár nesníval pod svojou kolibou a od veľkej radosti istotne nemôže ani písať, ináč by sa už azda len bol ozval s neakou radostnou pesničkou. Nuž ale by ani nebol div, keby sa človekovi tak mákeho srdca od veľkého oduševnenia niečo stalo. Veď sa vám tu moja zlatá kurička nejedná len — vo snách sa neplete — o krstinách nášho katolíckeho kruhu (ktoré sme už v dobrom zdraví aj požíli), nie len o preporení našej Turzovky, lež o východe zorničky nového života celých horných Kysúc. Duchovní našej doliny, chvála pánu Bohu, znovu začínajú vyvíňovať svoje vypočítané sily, nemyslím azda na poli politickom, na pr. neaké prípravy k budúcim volebným borbám, veď staré hriechy a ošarpané nohavice sa za krátky čas tak ľahko polátať nemôžu, aby sa mohlo ísť v nich na sobáš. Slávypné boje roku 1896. budú našim ľudákom pri bližiacich sa voľbách iba sladkou rozpomienkou a liberálom pamiatkou, kedy jedli koňský guláš. — To dobre cítia (nie ten guláš) aj naši znovu budiaci sa vodcovia a preto svoje, (bárs kde — tu ešte ospalé) oči obracajú viac na pole spoločenské. K duševnému pozdvihovaniu svojich veriacich rad-radom si osvojujú myšlienku sv. missii, k vzdelávaniu a k hmotnému zdvihaniu svojho ľudu obracajú svoju pozornosť na vzdelávace, úverkové, potravné spolky, aby takýmto spôsobom neskôr aj svoje politické účinkovanie postavili na istejší základ.

Naša Turzovka, o ktorej sa dosavád všeliniečoho pohovorilo, sa bez uroku tak pochlapila, že teraz stojí na čele nových pohybov. Naš páno — nech im dá Pán Boh zdravia — minulého mesiaca úplné dva týždne nám vydržovali missie, ktorých slávnosti ľudským perom opísať nemožno. Čo pozoruhodný výsledok horlivého účinkovania štyroch pátrov redemptoristov podotknem len to, že tisíce veriacich odriekalo znovu satanášovi i všetkej pálenke jeho, i všetkým židom jeho a prisahalo strizlivosť nielen na viac rokov, lež i na celý život. Židia po celý

tento Boží čas slávil opravdový súdny deň. Prepytujem krem vašej staršej hlavy a toho pera a atramentu, ako by boli mali plné hozentrágle a šlačalo vám to na nás, ako slepé kura do pekla. Nuž ale našej radosti s týmto ešte neni koniec. Naš katolícky kruh, o ktorý sme aj so šindelárom toľko vzdychali, už je, chvála Otcu Nebeskému, v plienkach. (Však som neponosujúc Bohu veru dal na Staškove aj na modlenie za šťastlivý pôrod!) Naš drahý páno po duševnom základe pokračujú neohrozene ďalej v svojom novom účinkovaní a hneď po missiach nám prisľúbili zalczenie želaného kruhu; už sme našli preň vo meno Božie aj miestnosť. (To budeme mať lepšiu pamiatku, ako keby sme dostali akéhosi «patron krivuli» vyslanca.) Z pomocou Božou pomáľičky sa tak zveladíme, že Turzovka ešte pôsobí Kysuciam mnohé prekvapenia. Hlavné je, aby sme sa pridržiali pána a páno nás a židia nech si trúbia na mráz.

Ale ani v iných obciach horných Kysúc nebudú ležať ďalej na peci. Nespomenúc Zákopčie, kde tamojší zvlätneho ducha sám dekan od 4—11. t. m. — krátkym časom toto už majú po tretí ráz — vydržoval svojim veriacim sv. missie a kde už majú z dobroprajnosti horlivých duchovných aj kvitnúcí úverkový spolok, Raková, Staškov, Vysoká, Makov budúceho roku budú zakladať sv. missiami nový život. Slovom, akoby celou Kysucou začínala tieť čistejšia voda. Duchovní sa znovu chytajú svojej vodcovskej berly, na pevnejší základ stavajú svoje cirkve, ktoré nielen brány pekelné, ale azda viac ani prázdne fary, ani kanonie a infule, ani iné židovské podarunky nepremôžu. Ak je tomu tak, tak si reku aj mi môžeme zanôtiť: žid a peklo márne vaše proti nám sú vzteky! Odpusťte, že som sa tak rozkrákoril, ale viac sám už teraz nemôžem písať, lebo u nás veľ spratujeme s poľa a baby mi tu nanosily štrbavých hrablí, musím im do nich zuby zaprávať, lebo sa za naším humnom trošku prichmuľuje.

Ohrabčov.

Odkazy redakcie.

Vp. A. Rojko. Obdržali sme. Závistníci však ani toho nechcejú nám dopriať, aby ľud dobročinným bol tak, jako mu to jeho slovenské srdce káže. — Uverejňovať milodary pre chudobných žiakov slovenských nám zakázali. Pozdrav!

Zaosek. Že sme sa s p. Kurimským dorozumeli, to malo vážnu príčinu. Za odrodilca a nepriateľa, teda za to najpodlejšie na svete vyhlásiť voľakoho nesmieme bez absolútne istých dôkazov. Toto je hlavná príčina. Druhá je to, aby sme ukázali, že čo týče sa lásky ku vlasti a ku všetkým jej synom, my nedáme sa prevýšiť nikomu. Vďaka! Láskavú odpoveď čakáme.

Prievidzký ľudák. Dostali sme vaše články oba i sme povdační vám za ne. Vašej žiadosti vyhovieme, keď pošleme vám písomnú odvetu. Píšete dobre.

Do Kysúc. Ďakujeme. Sme o jeden deň skoršie zadržovali teraz číslo, pre to váš dopis už nemohol sa zpratať doň. Boh vám zehnaj!

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť túto vypísané knižku, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kresťana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

«**Listy Svätého Antona**». Mesačný časopis ku rozširovaniu milodarného chleba chudobných. Ročník I. číslo 8. Vychodí na 1-ho v každom mesiaci na šesťnásť stranách s utešenými obrazmi. Predplatné na celý rok 2 koruny, do Ameriky 75 centov. *Predplatiť treba na túto adresu: Administrácia «Listy Sv. Antona» Budapešť, VIII., Szentkirályi u. 28/a.*

Novinky tieto zaoberajú sa hlavne s vecmi, ktoré týkajú sa úcty Svätého Antona. Podávajú tedy životopis Svätého, opisujú zázračné udalosti, ktoré sa na prímluvu Jeho staly, uverejňujú zprávy zo všetkých strán, kdekoľvek si tohoto Svätého nábožne ctia. Pri tom cieľom týchto novín je, aby boly rozmanité; preto prinášajú články aj také, ktoré sú nie vo vlastnom smysle slova náboženské, lež viacej len kresťansko-spoločenské, týkajúce sa vážnych otázok života.

Novinky tieto prijalo katolícke slovenské obecnstvo veľmi prajne. Vychvaľujú nás, že naše novinky práve s takou úľubou čítajú čestní mužskí, jako aj nábožné sestry. Aj vrchnosť cirkevna obrátila pozornosť svoju na nás, i viacerí biskupi zehnali nám; najnovšie ale arcibiskup kaločský osvietený P. *Juraj Császka* verejne v pastierskom liste svojom odporúča naše «Listy Svätého Antona».

Nuž veru je to aj pravda, že tieto lacúe a veľmi zajímavé, mravnopoučné noviny nemaly by chybovať v žiadnom dome katolíckych Slovákov.

«**Tovaryšstvo**». Sborník literárnych prác. III. Vydal Fr. Richard *Osvald*. Cena neviazaného výtisku 6 korún. Dostať u dp. Richarda *Osvald*, správcu fary na Teplej (Lenge) p. p. Bélabánya.

Táto kniha je tak veliká, jako poviem kniha omšová. Sú v nej utešené obrázky. Vôbec, kniha táto patrí medzi takzvané skvôstné vydania; teda tak litery jako aj obrazy a sám papier sú čo najpeknejšie.

«**Tovaryšstvo**» obsahuje v sebe tie najlepšie práce našich katolíckych slovenských spisovateľov. Je v nich pisané o všeličom; sú tu náboženské, historické, literárno-vedecké a p. články. Mnohé sú pisané tak, že im aj ľud porozumie, doktoré však sú už len pre takého, kto už viacej rokov čítava riadne. A každému takému môžeme smele odporúčať **Tovaryšstvo**, lebo však by mal ozaj v tomto diele celú knihovňu a to drahocennú, tak že by mal z knihy tej nemalú radosť.

Ešte pripomenieme, že knihu túto aj Jeho Svätosť Lev XIII. prijal do daru a to veľmi blahosklonne, teda na túto knihu máme byť všetci katolícki Slováci hrdí.

«**Magyar Szövetkezők Lapja**». Mesačník, rediguje a vydáva Štefan *Janovčik*, farár v Liptó Likavka u. p.

Rózsahegy. Pán *Janovčik* je známy, ako prvá odborná sila v záležitostiach potravných spolkov. Za redigovanie tohto časopisu, — jehož predplatná cena je na rok 6 korún — zaslúži všestrannej pochvaly.

Venčok piesní a modlitieb zvláštne k úcte Božského Srдца Ježišového. S dovolením cirkevnej vrchnosti s nápevami (nótami) vydal Karol *Lenkei*, správca fary. Cena 40 halierov, s poštou o 5 halierov viacej. Dostať u vydavateľa: v Detrekeő-Csütörtök, p. p. Láb, stol. Pozsony.

Knižočku túto nábožným katolíkom, zvláštne ale spevákom a modleníkom snažne odporúčame.

Mariacella v Štýrsku. Opisali Frant. V. Sasineka Vydal Martin Kollár, farár v Nádaši a Redaktor «Katol. Novin» v Trnave. Tlačou Adolfa Horovitzza. Cena 20 hal.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecnstvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 7·60—8·25 kor., peštianska 7·60 8·15 kor., z Báčky 7·60 kor., banátská 7·30—7·75.

Raž: 7·05—7·30 kor.

Jačmeň: na krm 6·10—6·30 korún, do pálenice 6·40—6·45 kor., na várku 7·— — — kor.

Kukurica: 5·20—5·30 kor.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	25·—	24·—	22·80	22·40	21·70	21·80
		6	7	7½	8	
		20·90	18·90	15·80	10·60	

Otruby. po 100 kil.: drobné 8·60 korún, hrubé 8·80 korún.

Ovos: 7·20—7·65 kor.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 8·—7·75 brnava 6·00—6·35, pestrá 5·25—5·50, drobná 8·00—7·60, cúdená 10·50— ——. *Hrach:* 13·00—12·00, lupany 20·— ——. *Šušovica* horšia 10·— — —, lepšia 13·00— ——. *Mak:* 27·50— — —, všetko po 50 klgr.

Lekvár srbský transito 17·50—18·25 po 50 klgr.

Semená: Červená datelina nová — — — — —. Lucerna 43·—38·—, všetko 50 klgr.

Sviňská masť 50·00—49·00, Slanina ³/₁₀₀ 48·50 ⁴/₁₀₀ 48·75 — — —, udená dobrá slanina 48·50 — — — po 50 klgr.

Petrolej trojkrížový 45·00, dvojkrížový 38·00 za 50 klgr. netto.

Olej repcovy 83 korún za 100 klgr.

Remeň: podošvy k. 158—160; terey prima k. 150—158; anglické odpadky k. 140—145; telaciny k. 390—420; pitlingy 275; koňaciny vrázkované k. — — — — —; tažené k. — — — — —.

Bliskavy remeň k. 145—150; prsné listy k. 175—180; horniacke futrienky: strednie k. — — — — —. väčšie — — — — — metr. cent.

Ponížená prosba.

Svinná-Nováves, filiálka stavia školu, poťažne už jestvujúcu požiadavkám zákonitým zodpovedne zväčšuje, čo s materiálom a so zariadením spolu bude 4000 korún stáť.

Školu našu chceli soštatniť a nedovolili sme to, bárs sme aj tým činom veľkú farchu na seba si vzali; farchu, ktorú sami by sme ani nesniesli. Avšak dôverujúc v obeťtivosti katol. spoločenstva, že nás podporovať bude v šľachetnej námahe, odhodlane vzali sme na seba farchu a zodpovednosť!

I preto s dôverou obraciame sa na ctených čitateľov «Kreštana», že nám budú nápomoení v našom podujatí a ku zaokrytíu útrat stavebných nám s malými milodarmi prispejú.

Ponechajúc zdlhavé reči a dokazovania obmedzujeme sa len na vyrečenie toho, že obec pražiadnej základiny školskej nemá, že ľud jej je veľmi chudobný, pjkutý k hrude a je v opravdu hoden podpory v chvalitebnom podniku svojom.

Akýkoľvek malý milodar s povdakou prijmemo a cestou novín kvitujeme.

Ešte raz: V mene Božom!

Andrej Štariňec ml., kurátor. Ján Kurimszky, farár a predseda škol. stolice.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIII. číslo 7. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj Babka v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Neslýchaná lacnota!

1 kgr. bársakej barvy olejovej farby 50 hal. (25 kr.)

1 kgr. Prima Patent I-á Firnis 72 hal. (36 kr.)

Samopozlatník.

Každý môže si sám pozlatiť obrazy lebo zrkadlo spolu so štetcom 1 fl'aša 50 hal. (25 kr.)

Dostať

u bratov Brüll

dieľnovom sklade

Budapešť, VII., Dob-uteza 46.

«Ja som nepoškvvrnené počatie», to jest **Lurdská Panna Maria**. Modlitebná knižka zvláštne pre čitateľov lurdského zjavenia Bl. P. Marie s lurdskými litaniami, novenami a dvoma lurdskými piesňami. Spracoval Jozef **Kompánek**, farár veľko-ostratický v biskupstve nitrianskom. Druhé opravené vydanie. Dostať: Tlačiareň Karla **Salvu** v Ružomberku (Rózsahegy). Cena v plátne viazaného výtisku s poštou 65 kr.

Založená 1735.

*

Telefon 395.

Mestská lekáreň k

ČIERNEMU ORLOVI

Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným rheumatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pichaniu, boleniu zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena flaše 2 koruny, cena flaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekabáteným prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri plúcovom hurute, pri zachripnutí atď. Veľa vďakočinení potvrduje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej flašky 2 koruny, flašky na prábu 1 koruna.

Krv čistiacie pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytró a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčov bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatulka 42 halierov, šest' škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

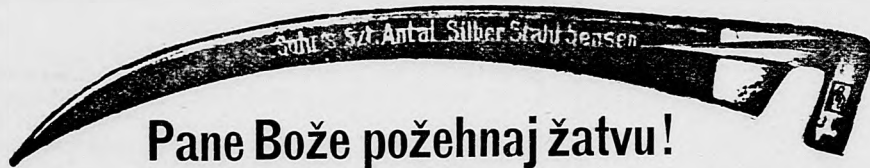

Tieto vyprobované a za výborné uznane prostriedky dostať jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známkou a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falšných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštové útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Ochranná známka

Pane Bože požehnaj žatvu!

vybavia v ten deň, v ktorý príjdu. Objednávateľa takto ešte aj z najďalších krajov 2—3 dňoch obdržia objednané kosy.

Adressa na objednávky:

SOHR JÓZSEF úrnak, Somogy-Szill.

Ceny „Svato-Antonských“ striebro-ocelových kôs sú nasledujúce: 60 65 70 75 80 85 90 95 100 cm. dlhé 90 kr. 95 kr. 1 zl. 1.05 zl. 1.10 zl. 1.15 zl. 1.20 zl. 1.25 zl. 1.30 zl.

Pri objednaní 5 kusov kosová fabrika zabláti poštové trovy; pri objednaní 10 kusov zaplatí nielen poštové trovy, ale aj jednu kosu dá na návdavok. Amergauská oslička je najprimeranejšia ku «Svato-Antonskej» kose, stojí 20 kr. «Diadal» striebro-ocelový prístroj na naklepanie nákov a kladívko za 85 kr. — Obrázkové cenníky zdarma pošlem.

Svedomitá, presná, a rychlá výsluha. — Uplná záruka.

OZNAMY

pre naše noviny výlučne

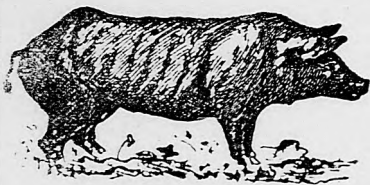
len vydavateľstvo

KREŠTAN-a

≡ prijíma. ≡

Dáva sa do predaju **bašovský mlyn** novomestskej prepositúry. Kto by sa o ten kup zaujmal nech svoju ofertu spisebne dá na vedomie pánu advokátovi Lajošovi **Javorka v Novom Meste nad Váhom (Vágújhely).**

Pozornosti našich hospodárov

čo najvrelšie odporúčame po celom svete rozšírený a za výborne účinkujúci uznaný liek

proti
dúlu sviň,

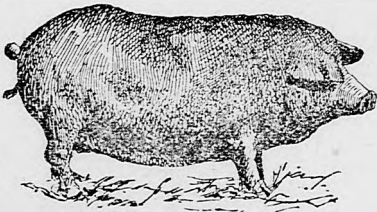
ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou silou nielen od rozličných chorôb zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu týchto v najväčšej miere pripomáha; o čom mnoho tisíc dakujúcich listov a osvedčení svedčí. — Cena spolu s návodom jedného pôvodného polkilového balika je

koruna 1.—

jednokilového väčšieho

koruna 1.80

19 kilového balika franco posielá

Szent-István gyógyszertár Somogy-Szill.

Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaní, rheume, pri neduhoch, križov a iných kosti znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke

ktorý už premnohým prinavrátil úplne zdravie, — o čom pôvodné dokumentá svedčia. Pri riadnom užívaní povyháňa akékoľvek neduhy kosti, organizmus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho prirodzená vlastnosť je, že telu mladistvú ohybnosť dodáva.

Cena jednej pôvodnej skl. is návodom je **kor. 1.40.** Jednej väčšej pôvodnej skl. **kor. 2.40**

Dôležité pre hospodárov!

Odporúčam pp. hospodárom svoje výtečné a všade obľúbené

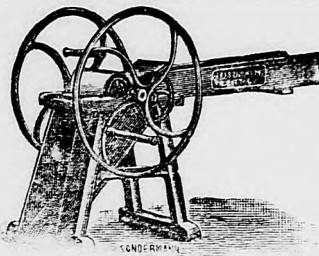
hospodárske stroje,

ktoré predávam pod zárukou. Dobré zostavenie, ľahký chod a dlhoročná irvácnosť sú vlastnosti mojich strojov, o čom svedčí na stá poďakovacích listov so strany mojich pánov odberateľov.

Amerikánske bubnové sečkovice.

Mlát'ačky ručné i ženturové. Žentúre. Rajtáre. Triery. Rozsievačky. Šrotovníky. Strúhadlá na burgyňu a zemiaky. Stroje na rezanie kapusty a na moržovanie kukurice. Stroje na lámanie kôry. Pluhy. Brány. Mlyny na syr, slad a borievky. Decimálne váhy a mangle na prádlo. — Obrázkové cenníky zašlem na žiadosť franko.

MICHAL TRESKOŇ,

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje. Bytča (Nagy-Bittse, Trenčsénmegye.)

Ti páni, ktorí chceli by prevziať zastupiteľstvo alebo sklad mojich strojov, nech obrátia sa na mňa.

Makulatorový papier

môže dostať

len u Vydavateľstva týchto novín.

Dvojnásobne elektromagnetický križ

Nie Voltov križ!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rozveseľuje, za čo dobre stojíme pri lámke, lúpaní, astmatických galibách, beznivosti hu-

klopaniu srdca, boľasti hlavy a zubov, pohľadným nemociam, chladným rukám a nohám, krčom srdca, opilepsii, čaniu uší, migrenu, prostriedok mokrosti posteie, slabosti, záduhu, ísebli, blaďosti závratu, zlému sluchu, nemociam nervov, influenze, žltosti, krčom žalúdka, ischiasu, udieraníu krve, krčom, proti všeobecnej slabosti a. t. ě.

I 20-ročné choroby boly uz takým spôsobom odstranene.

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecnosť, že mój apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný. kdežto moja dvojnásobne magnetiční križ nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspät' dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím mój apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebuvať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobierkou alebo s vopredným poslaním peňazí rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapešť, V., Vadász-u. 42 W. Kálmán-u. na rohu.